

ANALIZA MATERIALELOR FAUNISTICE PROVENITE DIN AȘEZĂRILE STARČEVO—CRIȘ DE LA GORNEA — LOCURILE LUNGI ȘI MOLDOVA VECHÉ — RÎT (JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN)

Cercetările arheologice întreprinse în Valea Dunării¹ au atras atenția prin intensitatea și continuitatea locuirii din paleolitic și până în evul mediu, remarcându-se în mod deosebit așezările de la Gornea și Moldova Veche.

În cele ce urmează ne vom referi la rezultatele analizei materialelor faunistice provenite din nivelele Starčevo—Criș de la Gornea — *Locurile Lungi* și Moldova-Veche — *Rît*.

I GORNEA — *Locurile Lungi*

Locurile Lungi este terasa inundabilă a Dunării cuprinsă între gura riului Cămenita și hotarul satului Liubcova, azi sub apele lacului de acumulare. În această zonă au fost descoperite trei platforme și un bordei ce aparțin culturii Starčevo—Criș². În stațiune nu există strat de cultură. Din loc în loc există doar câteva aglomerări de oase, fragmente ceramice, scoici și cărbune numite platforme, fără a fi vorba de amenajări propriu-zise ci doar resturile unor locuințe de suprafață. Acestea apar la adâncimea de 0,30—0,40 m de la suprafață. Platforma I are dimensiunile 4,80×2,50 m și a fost parțial distrusă. Locuința are o formă dreptunghiulară și este orientată NV—SE. În partea sudică a acesteia, în C₂ s-a găsit o aglomerare de oase de bovine și cervide, purtând urme de prelucrare.

Locuirea de la Gornea — *Locurile Lungi* își începe evoluția în Starčevo—Criș IIIA și și-o încheie în IIIB³.

Epșantionul osteologic cumulează un număr de 213 oase determinate și 62 indeterminate care aparțin tot mamiferelor. Materialul, prin caracteristicile sale îmbracă un aspect tipic de resturi menajere. Aproximativ, 14% din material poartă urme de ardere.

Potrivit datelor tabelului 1, cele mai multe resturi aparțin *bovinelor*. Absența unor procese cornulare a făcut imposibilă caracterizarea lor din punct de vedere morfologic și dimensional. Puținele date metrice prelevate (tabelul 2) indică animale de talie mare. Cei șapte indivizi estimați au fost sacrificați după cum urmează: doi sub un an, unul în jur de 1,5 ani iar ceilalți patru peste 2,5 ani. Pentru această ultimă categorie de vîrstă posedăm doar două fragmente de mandibule drepte cu seriile dentare puternic erodate. În populația de bovine, bouul este reprezentat prin trei oase, notate în tabelul 2 cu asterisc. Proporția oaselor de bou ar putea fi mai mare dacă se are în vedere faptul că materialul subadultilor constituie un procent deloc neglijabil.

Ovicaprinele sînt reprezentate prin ambele genuri, resturile oilor întrecîndu-le numeric pe cele ale caprelor. Datele metrice prelevate (tabelul 3) indică

¹ Gh. Lazarovici, *Gornea Preistorie*, Reșița, 1977; I. Uzum, Gh. Lazarovici, în *Crisia*, 4, 1974, p. 47—51.

² Gh. Lazarovici, *Gornea Preistorie*, p. 21.

³ *Ibidem*, p. 22.

⁴ Gh. Lazarovici, *Neoliticul Banatului*, Cluj-Napoca, 1979, p. 49.

animale de talie mică, capra întrecînd ușor în mărime oaia. Pe baza cîtorva indicii furnizate de scheletul postcranian s-au estimat șase animale sacrificate astfel: două sub un an și restul patru peste 1,5 ani. În cadrul ultimei categorii de vîrstă, cel puțin trei animale au depășit 2,5—3 ani⁵.

Tabel 1

Situația statistică a materialelor de la Gornea și Moldova Veche

	Gornea — Locurile Lungi				Moldova Veche — Rit			
	Nr. rest.	%	NMI	%	Nr. rest.	%	NMI	%
Bovine	62	29,1	7	31,8	177	39,59	18	34,6
Ovicaprine	38	17,84	6	27,2	50	11,18	8	15,3
Suine	21	9,85	5	22,7	83	18,56	10	19,2
Cerb	12	5,63	3	13,6	102	22,81	9	17,3
alte sp. { ciine căprior castor jder, bursuc Pești + moluște	1 79	0,46 37,08	1	4,76	13 22	2,9 4,92	7	13,4
TOTAL eșantion	213		22		447		52	

Tabel 2

Datele metrice ale bovinelor de la Gornea și Moldova Veche (în mm)

	Gornea — Locurile Lungi			Moldova Veche — Rit		
	Nr.	Variabilitatea	M	Nr.	Variabilitatea	M
1	2	3	4	5	6	7
MANILA						
M ¹ — M ³				4	69—90,5	83,2
P ² — P ⁴				1	62	
lg. M ²				1	26	
lg. M ³				2	33,5; 39	
MANDIBULA						
M ₁ — M ₃				2	77; 97	
P ₂ — P ₄				2	40,5; 55	
P ₂ — M ₃				1	117,5	
lg. M ₂				2	25,5; 31	
lg. M ₃				4	38,5—40	39,1
OMOPLAT						
lț. col.	5	47—57,5	52,6	2	57; 64*	
lg. artic.	3	42—69	60	2	72,5; 73,5	
Ø mare	2	40; 57		3	58—67	61,6
HUMERUS						
lț. prox.				1	90	
lț. dist.	5	79,5—87	82,4	2	81; 84,5	
lț. trohlee	4	70,5—81,5	78,1	3	78—81	79,3
MEDIUS						
lț. prox.	1	70		3	85; 86; 100,5*	
gros. px.				2	48,5; 56	
lț. dist.				5	61—78	66,8
gros. dist.				1	42,5	

⁵ Prezența în material a 6 calcaneae cu „tuber calcis” sudat ne îndreptățește să afirmăm cele de mai sus.

Tabel 2 (continuare)

1	2	3	4	5	6	7
COXAL						
Ø acetabular				2	72; 75	
METACARP						
lț. prox.	4	62—66,5	64,3	1	75*	
gros. px.	4	39,5—41,5	40,3			
lț. dist.	3	65,5—70	68,1	1	60,5	
gros. dist.	4	36—37	36,6	2	30,5; 34	
FEMUR						
gros. dist.				1	142*	
TIBIA						
lț. prox.	1	84,5*		3	66,5; 70; 83*	
lț. dist.	5	58,5—73,5	66,2	3	60—68	64,3
gros. dist.	5	43—55	48,4	2	35; 50	
CENTROTARS						
lg. max.				4	55,5—69	59,3
METATARS						
lț. prox.	3	49—54	52	1	50,5	
gros. prox.	2	47; 52				
lț. dist.	1	65,5		1	60	
gros. dist.	1	33		4	34,5—43	37,8
ASTRAGAL						
lg. max.	7	58—71	67,3	5	61—69,5	65,9
CALCANEU						
lg. max.	2	130; 136,5		5	128,5—144	133,7
lț. max.	3	40,5; 46; 58		5	49—54,5; 59*	52,6
PH. I						
lg. max.	5	60,5—67,5	63,8	14	60—71	64,4
lț. prox.	5	32—38	34,4	14	23,5—38	30,4
PH. II						
lg. max.	1	38		3	37—39	38,5
PH. III						
lg. max.	4	57,5—75; 85*	67,6	3	65—78	73,3

Tabel 3

Datele metrice ale ovicaprinelor de la Gornea — Locurile Lungi

	OVIS	CAPRA	OVICAPRINE
OMOPLAT			
lț. col.	20; 20,5		17,5; 17,5; 21; 22
lg. artic.	32		
Ø mare	20,5		
HUMERUS			
lț. trohlee	27; 28; 28,5	31; 31; 35,5; 35,5	28,5
lț. dist.		35,5	
RADIUS			
lț. prox.	28,5		32,5; 34
lț. artic. px.	26		
METACARP			
lț. prox.		23,5; 24	
TIBIA			
lț. dist.			29
lț. diaf.			15; 15,5; 17; 17,5
CALCANEU			61,5; 62; 64; 64,5; 66,5
PH. I			
lg. max.	34		
lț. prox.	14,5		

Tabel 4

Datele metrice ale suinelor „domestice” de la Gornea și Moldova Veche (în mm)

	Gornea — Locurile Lungi	Moldova Veche — Rîț
MAXILA		
$P^2 - P^4$		37
lg. M^2	20; 20	
lg. M^3	28	
MANDIBULA		
lg. M_2	20,5	18,5; 19
lg. M_3	29	18,5; 29; 31
OMOPLAT		
lț. col.	20; 23; 23	21; 23,5; 26,5; 27
lg. artic.	34	34,5; 36,5
Ø mare	26; 27	27
HUMERUS		
lț. dist.	36; 36,5	34; 36
lț. trohlee	30,5; 30,5	
lț. diaf.	16	13,5; 14; 15
RADIUS		
lț. prox.	29; 31	29,5
lț. diaf.	17; 17,5; 18; 18,5	18
METACARP IV		
lț. prox.		14,5
ASTRAGAL		
lg. max.	36; 38,5	
METATARS IV		
lț. prox.		15
PH. I		
lg. max.		31; 31,5

Suinele. În cadrul acestui grup doar 4 piese le-am atribuit cu certitudine mistrețului. Este vorba de o porțiune de coxal cu Ø acetabular — 57 mm; 1 M_2 cu lg. 23,5 mm; o pereche de colți — armă. Celelalte 17 resturi provin de la animale ucise între 3—6 luni (1 individ) și 1—2 ani (3 indivizi). Pe baza a două astragale cu lungimile de 36; 38,5 s-au calculat două talii: 64,44 cm și 68,91 cm.

Materialul *cervidelor* însumează 12 resturi ce au aparținut la minimum 3 animale (1 subadult și 2 maturi). Se remarcă un fragment de corn cu o porțiune de craniu ce poartă urme de secționare sub rozetă, în vederea detașării cornului de restul piesei. De la căprior s-a conservat un fragment de mandibulă stîngă, provenit de la un animal tînr.

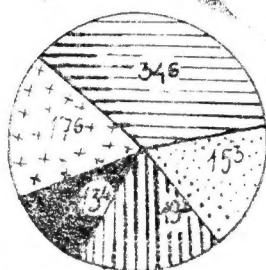
Materialul *peștilor și moluștelor* este relativ bogat, însumînd 79 resturi. Cele 31 fragmente de vertebre, radii, operculare provin de la următoarele specii de pești: somn, știucă, crap. Moluștele sînt reprezentate prin 48 valve de *Unio* sp.

II. MOLDOVA VECHE — Rîț

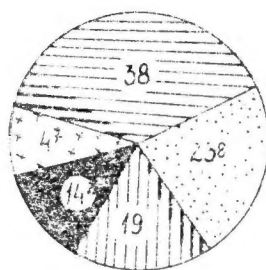
Eșantionul faunistic recoltat provine din 2 locuințe aparținînd nivelului Starčevo—Criș IVA⁶. Nici în acest caz nu dispunem de un lot satisfăcător sub raport numeric, însă ceva mai bogat decît primul (tabel 1).

Bovinele cumulează un număr de 177 resturi, dintre care 6 le-am atribuit cu certitudine bourului. Există însă și piese, care prin parametrii lor, se află la

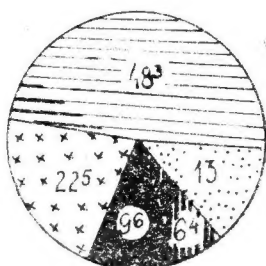
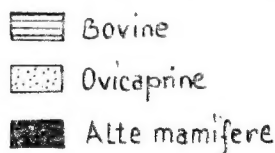
⁶ Gh. Lazarovici, *Neoliticul Banatului*, p. 53.

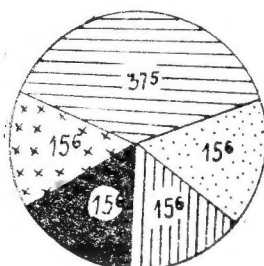
MOLDOVA VECHE-RÎȚ

GURA BACIULUI

La Hanuri

Viaduct

CÎRCEA

limita de variabilitate dintre cele două specii⁷. Datele metrice prelevate indică animale de talie mare, întâlnite și în alte așezări Starčevo—Criș: Cîrcea — Viaduct⁸, La Hanuri⁹, Obre I nivel III¹⁰, Szajol — Felsőföld¹¹, Lanycsók — Égettmalom¹². Din cei 18 indivizi estimați, 3 erau subadulți (16,6%), 9 erau adulți tineri (50%) și 6 maturi (33,3%).

⁷ S. Bökönyi, în *ActaArchBP*, XIV, 1—2, 1962, p. 175—214.

⁸ Al. Bolomey, în *Anuarul Muzeului Olteniei*, 1, 1980, p. 20, tab. 5.

⁹ Al. Bolomey, în *SCIVA*, 4, 27, 1976, p. 470.

¹⁰ S. Bökönyi, în *Wissenschaftliche Mitteilungen des Bosnisch-Herzegovinschen Landesmuseums*, Sarajevo, IV, A, 1974, p. 67.

¹¹ I. Vörös, în *FolArch*, XXXI, 1980, p. 58—60.

¹² S. Bökönyi, în *ActaArchBP*, 33, 1—4, 1981, p. 26.

Ovicaprinele sînt reprezentate prin ambele genuri. De la capră provine 1 fragment de corn, de tip „prisca”, cu următoarele dimensiuni (în mm): Ø mare bază — 43; Ø mic bază — 27; circumferința la bază — 116. Pe secțiune, piesa apare plan-convexă, prezentînd o perlare slabă, e ușor curbată. Se pare că a aparținut unei femele. Materialul atribuit acestui grup este puternic fragmentat, la acestea concurînd și utilizarea oaselor la confecționarea unor unelte¹³. Cele cîteva măsurători indică ovicaprine de talie mică, asemănătoare celor din alte așezări Starčevo—Criș de pe teritoriul României¹⁴. Cei 8 indivizi estimați aparțineau, fie subadultilor (3 animale), fie adulților (5 animale). În lipsa scriilor dentare nu putem aprecia limitele superioare de tăiere.

Suinele. La fel ca în prima stațiune și în acest caz avem de-a face cu o populație mixtă: porc domestic — mistreț. Oasele speciei sălbatice sînt numeroase, prezentîndu-se unor dimensionări (tabel 6). Acestea reprezintă aproximativ 76% din totalul materialului suinelor și se repartizează la 6 animale ucise între 2—6 ani. S-au mai depistat și 4 indivizi uciși sub 1,5 ani. Credem că piesele cu dimensiuni mai mici, exceptîndu-le pe cele ale sub adulților ar putea proveni de la tipul „palustris”. În eșantionul nostru am depistat 2 porțiuni de craniu provenind cu certitudine de la două exemplare sălbatice. În continuare, prezentăm datele preluate (în mm): lț. ect. — ect. 132,5

lț. min. parietale 49,5

lț. orbită 43

lț. max. occipital 95

înălț. occipital 112

lț. min. scvamal 64

craniul al doilea:

lț. ect. — ect. 125

lț. min. între liniile temp. 39,5

lț. orbită 48

lț. min. între foramen supraorb. 46

lț. max. a reg. scvamale 96.

Ambele piese provin de la două animale adulte.

Cervidele. După bovine, dețin cel mai mare număr de resturi. Se remarcă o porțiune de corn cu Ø la bază de 90 mm. Deasupra rozetei prezintă urme de tăiere. Piesa a aparținut unui cerb matur, de talie mare. De la două animale subadulte s-au păstrat alte două fragmente de coarne necăzute; cu următoarele dimensiuni: Ø mare la bază — 34 și 38 mm. Dimensionarea materialului indică un dimorfism sexual relativ bine exprimat. Cea mai mare parte a oaselor provine de la animale mature ucise după cum urmează: trei între 4—5 ani, unul între 5—6 ani și trei între 7—8 ani. Două animale erau subadulte. Pe lângă resturile cuprinse în procentaje s-au depistat 16 fragmente de coarne prelucrate integral sau doar cu urme de prelucrare. De la căprior s-au păstrat cinci oase aparținînd la doi indivizi: un adult și un subadult.

Canidele sînt reprezentate prin specia *Canis familiaris*. Cele patru resturi găsite provin de la minimum doi indivizi adulți, de talie mică. Astfel de animale

¹³ În colecțiile muzeului reșitean există numeroase unelte confecționate din oasele acestui grup.

¹⁴ O. Necrasov, M. Știrbu, în *Acta Moldaviae Meridionalis*, II, 1980, p. 33.

de talie mică au fost întâlnite și în alte așezări din aceeași perioadă: Lepenski Vir¹⁵, Rösske-Ludvár¹⁶, Szajol-Felsőföld¹⁷.

Tabel 5

Datele metrice ale canidelor de la Moldova Veche

	Humerus	Femur	Tibia
Lungime max.	120,5	134,5	145
Lățime prox.	—	27	27,5
Lățime diaf.	—	11	10,5
Lățime dist.	—	26,5	19
TALIA (cm)	40,6	40,48	42,34

De la *castor* s-au păstrat două porțiuni de mandibulă dreaptă cu dimensiunile: I₁—M₃ 72 mm.

Iderul este reprezentat printr-un humerus drept cu următoarele dimensiuni: lg. mx. — 71 (mm); lț. px. — 13; Ø px. — 14; lț. diaf. — 4,5; lț. dist. — 16; Ø dist. — 8,5.

O porțiune de mandibulă stângă, cu dimensiunile: lg. ramurii — 88 mm; P₁—M₂—42; lg. M₁—17, a aparținut unui *bursuc*.

În ceea ce privește resturile de moluște și de pești, materialele lor constituie doar 4,92% din eșantion.

•
• •

Datele avansate în text permit schițarea câtorva trăsături ale activităților economice desfășurate de comunitățile celor două așezări din Valea Dunării.

Repartiția pe grupe de animale ca și ponderea diferitelor specii, așa cum reies din datele oferite de tabelul 1, permit aserțiunea că stațiunile Gornea — *Locurile Lungi* și Moldova Veche — *Rit* se încadrează în categoria așezărilor Starcevo—Criș, unde, după cum remarcă cercetătoarea Al. Bolomey „animalele cele mai utilizate în alimentație erau bovinele și unde fauna spontană, cu excepția pînă la un anumit punct a cervidelor, era foarte puțin exploatată”¹⁸.

Comparînd datele oferite de analiza celor două eșantioane se remarcă unele deosebiri. Bovinele înregistrează la Moldova Veche o pondere mai mare decît la Gornea. Se remarcă de asemenea, un procentaj mai ridicat al suinelor decît al ovicaprinelor, la Moldova Veche față de cealaltă așezare, ceea ce ar sugera o importanță mai mare acordată acestui grup. De asemenea, în cadrul faunei spontane, procentajul resturilor de cerb este mai mare la Moldova Veche decît la Gornea. În ceea ce privește pescuitul și culesul moluștelor se impune constatarea că în așezarea de la *Locurile Lungi*, aceste activități au înregistrat o mai mare amploare decît la *Rit*. Diferențele procentuale indicate aici ar putea avea drept cauză insuficiența cantitativă a eșantioanelor prelevate. Pe de altă parte, așezările men-

¹⁵ S. Bökönyi, în *ArchÉrt*, 96, 1969, p. 157—160; în *Science*, 167, 3926, 1970, p. 11702—1704.

¹⁶ I. Vörös, *op. cit.*, p. 45—46.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ Al. Bolomey, V. Dumitrescu, F. Mogoșanu, *Esquisse d'une préhistoire de la Roumanie*, Edit. Șt. și Encicl., București, 1983, p. 149—150.

Tabel 6

Datele metrice ale cervidelor și mistrețului de la Moldova Veche — Rît (mm)

Cervus elaphus				Sus scrofa ferrus		
	Nr.	Variabilitatea	M	Nr.	Variabilitatea	M
MAXILA						
lg. M ²				2	24,5 ; 25	
P ² — P ⁴	3	54—59	56,8	2	43,5 ; 44	
MANDIBULA						
lg. M ₂				6	24—25	24,2
lg. M ₃	3	31,5—39	34,1	7	38,5—46	42,2
P ₂ — M ₃	1	127		3	126—129	127,1
P ₂ — P ₄	6	45,5—47	46,1	5	40—47	43,5
M ₁ — M ₃	2	78,5 ; 80		5	81—89	84,5
OMOPLAT						
lt. col.	6	35,5—43	38,8	3	30—34	31,8
lg. artic.	4	46—66	57	3	42,5—48,5	44,8
O mare	4	39,5—51	45,6	3	30,5—39	34,6
HUMERUS						
lt. dist.	2	58,5 ; 62,5		3	51,5—57,5	53,6
lt. trohlee	3	53—58	55	4	39,5—44	42
lt. diaf.				6	23—25	23,5
RADIUS						
lt. prox.	7	54—69	61,6	1	38	
lt. diaf.	3	28—33	23,3	1	25	
lt. dist.	4	44,5—65	54,6	2	41 ; 43	
METACARP						
lt. prox.	3	43—47,5	46			
lt. diaf.	6	23,5—28,5	25,08			
lt. dist.	5	40—43,5	42,2			
FEMUR						
lt. dist.	2	60 ; 62		2	64 ; 68,5	
TIBIA						
lt. dist.	2	58 ; 60		3	36—37	36,5
METATARS						
lt. prox.	4	40,5—59,5	52			
lt. diaf.	5	29—36,5	30,5			
lt. dist.	1	50				
ASTRAGAL						
lg. max.	5	53—62	57,1	1	48	
CALCANEU						
lg. max.	7	117—132	124	4	85—97	92,4
lt. max.	6	43—49	46,8		A	
PHALANX I						
Lg. max.	10	46,5—68	57,5	4	41—49	45,2
PH. II						
lg. max.	10	42—47	44,2	5	31—35	32,5

ționate nu coincid sub raport cronologic, așezarea de la Gornea — Locurile/Lungi își încheie evoluția în IIIB iar cealaltă își are începuturile în IVA, când purtătorii culturii Vinča vin în contact cu comunitatea autohtonă, realizându-se fenomenul de sinteză Starčevo IV¹⁹. Acest fapt ar putea furniza o explicație a diferențelor cifrice, așezarea de la Moldova Veche continuându-și evoluția de-a lungul neoliticului dezvoltat, ceea ce presupune existența unor condiții economico-sociale superioare, datorate atât evoluției interne a așezării cât și influențelor exercitate de

¹⁹ Gh. Lazarovici, *Gornea Preistorie*, p. 69.

vinčieni. Raporturile numerice regăsite în tabelul 1 pot fi reflexul unor condiții economice superioare apărute în urma contactului cu purtătorii culturii Vinča.

În ambele așezări au fost puse în evidență populații mixte de bou/bour, porc domestic mistreț, de cele mai multe ori fiind greu de realizat o demarcație netă între casele speciilor de mai sus. Din această cauză speciile au fost tratate împreună.

În general, datele metrice prelevate se încadrează în limitele de variabilitate ale animalelor din așezările menționate în literatura de specialitate, din aria culturii Starčevo-Criș.

Repartiția indivizilor pe grupe de vîrstă, la bovine, indică o preponderență a subadultilor și adulților tineri, mai puțin a maturilor, ceea ce presupune utilizarea acestui grup în primul rînd ca furnizoare de carne și mai apoi în scopuri utilitare. O modalitate asemănătoare de exploatare se constată și la ovicaprine.

Predominanța numerică a bovinelor a fost semnalată și în alte așezări din aria culturii Starčevo-Criș: Cîrcea — La Hanuri²⁰, Viaduct²¹, Gura Baciului²², Obre 1²³ (fig. 1), spre deosebire de altele în care ovicaprinele sînt predominante: Balș²⁴, Trestiana²⁵, Argissa Magula²⁶, Nea Nikomedeia²⁷.

Deși condițiile ecologice erau propice existenței unei faune spontane deosebit de bogate, în cadrul ei doar cerbului i se acorda o atenție deosebită, lucru vizibil pe materialul de la Moldova Veche.

Pe baza celor prezentate se poate afirma că locuitorii celor două așezări se îndeletniceau cu pescuitul, culesul moluștelor (mai puțin la Moldova Veche — Rît), un accent deosebit punîndu-l pe exploatarea bovinelor, ovicaprinelor, suinelor și cerbului.

Cele prezentate mai sus nu reprezintă niște concluzii definitive, campaniile ce se vor derula în anii următori vor putea aduce, fără îndoială, la lumină noi elemente ce vor completa tabloul preliminar al datelor prezentate în lucrarea de față.

GEORGETA TRÎNCĂ — EL SUSI

L'ANALYSE DES MATÉRIAUX FAUNIQUES PROVENUS DES ÉTABLISSEMENTS STARČEVO-CRIȘ DE GORNEA — LOCURILE LUNGI ET MOLDOVA VECHE — RÎT (DÉP. CARAȘ-SEVERIN)

(Résumé)

Les fouilles archéologiques effectués dans la Vallée du Danube ont attiré l'attention par l'intensité et la continuité de l'habitation durant du néolithique et jusqu'au Moyen Âge, les établissements de Gornea et Moldova Veche étant les plus connus. Les matériaux fauniques analysés proviennent de l'établissement de Gornea — *Locurile Lungi*, datant de Starčevo-Criș IIIA et celle de Moldova Veche — *Rît*, dans IVA.

²⁰ Al. Bolomey, în *SCIVA*, 4, T 27, 1976, p. 473.

¹² Al. Bolomey, în *Anuarul Muzeului Olteniei*, 1, 1980, p. 23.

²² O. Necrasov, în *ASU*, Iași, 7, 1961, 2, p. 265—272; *ibidem*, *ASU*, Iași, II, a, 10, 1964, 1, p. 172.

²³ S. Bökönyi, în *Wissenschaftliche ...*, p. 59—60.

²⁴ O. Necrasov, în *Acta Moldaviae Meridionalis*, p. 20.

²⁵ *Ibidem*, p. 27.

²⁶ S. Bökönyi, în *ActaArchBp*, 33, 1—4, 1981, p. 24, tab. 3.

²⁷ *Ibidem*.

La répartition par des groupes d'animaux, comme le pourcentage des différentes espèces (voir tab. 1-er, fig. 1-ère), permettent l'assertion que les 14 stations ci présentées s'encadrent dans la catégorie des établissements Starčevo-Criș où, comme le fait remarquer Al. Bolomey, „les animaux les plus utilisés pour l'alimentation étaient les bovins, où la faune spontanée, y exceptant les cervidés, était peu exploitée“.

Dans ces stations on a mis en évidence des populations mixtes: bœuf aurochs, porc/sanglier, une démarcation nette entre ces espèces étant difficilement à réaliser. Par conséquence ces groupes ont été analysés ensemble.

Généralement dire, les dates métriques des espèces analysées s'encadrent dans les limites de variabilité des animaux des établissements mentionnés dans le text.

La répartition des individus par groupes de même âge, aux bovins et aux ovicaprins, indique l'utilisation premièrement comme source de viande et, d'autre part, pour des buts utilitaires.

De la faune sauvage, la seule espèce intensément exploitée est le cerf, chose clairement visible sur le matériel de Moldova Veche.

Un grand nombre des pièces de cerf ont été utilisées pour confectionner des outils (16).